

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 50
Godina XXV
Novembar, 2020.
[str. 155-158]

© Monos 2020

PRIKAZI I OSVRTI

Omer Ibrahimagić: Govorna historija Bosne i ljudi

“Monos”, Gračanica, 2020.

Ova 29. po redu knjiga prof. dr. Omera Ibrahimagića neobična je i po svome naslovu, i po strukturi i po svome sadržaju. “Govorna historija Bosne i ljudi” predstavlja jedan mozaik tekstova koji su mahom nastali kao rezultat nekih usmenih kazivanja i intelektualnih promišljanja autora na aktuelne teme naše društvene stvarnosti koje prof. Ibrahimagić sagledava kroz sadašnji povijesni trenutak Bosne. I sam naslov je intrigantan i u neku ruku, namjerno dvosmislen. Može se čitati doslovno kao “govorna historija Bosne i ljudi” (ljudi, općenito), a može i kao “govorna historija Bosne i ljudi” (ljudi Bosne, Bosanaca). Sudeći po sadržaju i porukama knjige, ni jedno od ova dva čitanja naslova nije pogrešno. Naprotiv.

Knjiga donosi nekoliko opširnijih intervjuva koje je prof. Ibrahimagić dao nekim bosanskim medijima kao i nekoliko ranije objavljenih tekstova, koji su takođe nastali ili kroz govor autora o društvenoj stvarnosti BiH ili kroz historijske refleksije i njegova viđenja karakterističnih procesa u državno-pravnoj historiji Bosne kojom se intenzivno bavi još od devedesetih godina prolog stoljeća.

Svoja promišljanja u ovoj knjizi, autor izlaže kroz osam, po obimu, nejednakih poglavlja (dijelova) sa karakterističnim naslovima: prvi dio “Bosna u meni”, drugi dio “Odbanom Sarajeva pobijedila je ideja Bosne”, treći dio “Govorna historija”, četvrti dio “Ljudi o kojim govorim”, peti dio “Dejtonski sporazum – gdje je BiH danas?”, šesti dio “Definicije i replike”, sedmi dio “Bosna – Sarajevo i molitva pape Franje” i osmi dio “Prilog”, sa prijepisom više izvornih dokumenata koje potvrđuju kontinuitet i ustavno-pravni razvitak Bosne i Hercegovine od njenog ulaska u sastav Kraljevine SHS do Dejtonskog mirovnog sporazuma. Posebno su interesantni prvi i treći dio (prvi sadrži opširan intervju prof. Ibrahimagića koji je dao za RTV Lukavac (2011), a treći dio je, ustvari, skoro doslovno prenesen razgovor sa generalom Fikretom Muslimovićem koji je vodio 2017. u svojoj rodnoj Smolući. Govoreći o sebi i svom životu – od bosonogog djetinjstva do vodećeg intelektualca – profesor Ibrahimagić je, ustvari, “govorio”, historiju Bosne i Hercegovine. Otuda je izvukao i dio naslova ove knjige sa sintagmom “govorna historija”, koja nas u prvi mah asocira na jednu naučnu disciplinu ili historijsku poddisciplinu. U ostalim dijelovima

autor je priredio neke svoje ranije objavljene tekstove ili neobjavljene govore i izlaganja. To je, zapravo govor o historiji Bosne na osnovu ličnih spoznaja i iskustava jednog do kraja angažovanog intelektualca koji je aktivan na društvenoj sceni već više od pola stoljeća, ne libeći se nikada da javno iznese svoje stavove o bilo kojem aktuelnom ili kontroverznom pitanju bosanske historije i njene stvarnosti.

Prof. Ibrahimagić pripada krugu bosanskih intelektualaca koji su se školovali i postigli zavidne karijere i imali dobre poslove u socijalističkom periodu, dakle, prije 1990. godine i koji su u prelomnim danima, 1990. godine prepoznali opasnost koja je zaprijetila Bosni i Hercegovini i njenom narodu tokom raspada Socijalističke Jugoslavije, koji su zapravo ostali dosljedni sebi, te cijelim svojim bićem stali na stranu svoje ugrožene domovine Bosne. Bio je to, bez sumnje, patriotski čin bez ikakvih kalkulacija, bez prazne patetike i demagogije. Pripadao je, dakle, generaciji koju sam u nekim svojim tekstovima označavao kao prelomljena generacija, koja u jednom trenutku doživljava slom svojih mladenačkih ideala, ali koja nije poklekla, koja se nije izgubila, već je smogla snage da se stavi u odbranu zemlje kada je bilo "stani pani". Ne štedeći ni sebe, ni svoje karijere, ni svoje imetke, ni svoje porodice... To su intelektualci koji su uspjeli prepoznati smisao i značenje velikih društvenih lomova i koji su smogli skupiti snage da se stave aktivno stave u službu domovine, svojim intelektom, iskustvom i znanjem. Uz to ličnim poštenjem i shvatanjem pravde, ponesenim iz porodice, iz vaspitanja...

U nekim svojim govorenjima prof. Ibrahimagić priznaje da je dokučio suštinu Bosne upravo u trenucima kada je trebalo da Bosna nestane pred udarcima agresije i pred očima ravnodušnog svijeta. To ga je natjeralo da naknadno uči historiju Bosne kako bi dokučio odgovor na pitanje zašto su joj tada radili o glavi, zašto je trebalo da nestane jedan narod, zašto...

Govorna historija Bosne, zapravo je govor o Bosni prof. Ibrahimagića. Uostalom kao što je već napisao prof. Esad Zgodić, čitav stvaralački opus prof. Ibrahimagića je, zapravo, njegov bosanski rukopis. U njemu prof. Ibrahimagić dokazuje i pokazuje "da postoji kontinuitet u bivstvovanju, poviješću uobličenog, kulturno-običajnog, političkog i državno-pravnog individualiteta Bosne", kojeg, kako je uočio i prof. Zgodić, "primarno, promatra u njegovoj državno-pravnoj sadržini." Riječ je, dakle, o kontinuitetu povijesne individualnosti Bosne, koji se temeljio i temelji "na kontinuitetu njenog teritorijalnog integriteta". (prof. dr. Esad Zgodić).

Ova knjiga, dakle, predstavlja samo nastavak tog velikog i po obimu i po sadržaju i po porukama i poukama velikog bosanskog rukopisa. Dobrim dijelom predstavlja autobiografski zapis, koji je jednim dijelom proizašao kao nastavak, a drugim dijelom i kao nadopuna Monografiji Saše Leskovca "Omer Ibrahimagić—od đaka pješaka do akademika" ("Monos", Gračanica, 1916.) u kojoj je izložio životni put Omera Ibrahimagića, sa mnogim digresijama koje bacaju ili bolje osvjetljavaju i objašnjavaju njegove stavove o najosjetljivijim pitanjima iz historije Bosne i Hercegovine kao i iz njene nevesele stvarnosti, zatrovanе posljedicama rata 1992 – 1995. godine.

I u ovoj svojoj "govornoj historiji Bosne", kao i u svom čitavom stvaralačkom opusu, u mnogim knjigama nastalim poslije 1995. godine, opstojnost Bosne i njenih ljudi je u centru pažnje i predmet je njegovog stalnog propitivanja. Njegov pogled na srednjovjekovnu bosansku državu, bosansku banovinu ili kraljevinu identičan je propitivanjima i stavovima nepravedno zapostavljene hrvatske historičarke Nade Klaić, koja je pokazala i dokazala da Bosna nije nikada bila podložna ni "nekoj" Srbiji, ni "nekoj" Hrvatskoj, a realno ni Mađarskoj, već da je u najmanju ruku imala onakav status, kakav su imale i sve ostale ranofeudalne slavenske zajednice

u ovom dijelu Evrope, od Porfirogeneta 949. godine, pa nadalje.

Bez ikakvih opterećenja prof. Ibrahimagić iznosi svoja sjećanja na ljude i događaje iz svoje komunističke prošlosti, pa i one delikatnije u kojima je i sam aktivno učestvovao (kao partijski rukovodilac na Sarajevskom univerzitetu, na primjer, u vrijeme unutarpartijskih obračuna, poslije studentskih demonstracija, 1968. godine). Jednako tako opisuje i svoje prve spoznaje o samoupravljanju kao nekom mogućem, što ne reći boljem društvenom modelu, koji se, nažalost, urušio greškom tadašnje vladajuće partije (Saveza komunista) ili bolje reći voljom komunističke birokracije i koji je konačno propao sa pojavom i naježdom nacionalizma, poslije 1985. godine.

U svojim tekstovima u ovoj, kako i u drugim svojim knjigama, prof. Ibrahimagić ne libi se da otvoreno ustane u odbranu Josipa Broza Tita pred raznim nekompetentnim osporavateljima sa našeg takozvanog desnog političkog spektra (bolje reći, nacionalista i neofašista). On s pravom ističe Titove zasluge, prvenstveno za Bosnu i Hercegovinu, počevši od određenja njenog ravnopravnog statusa sa drugim republikama buduće federalne uređene države (na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, u Jajcu 1943.), pa do podrške koju je kasnije davao ukupnom društveno-ekonomskom razvitku Bosne i Hercegovine unutar jugoslovenske Federacije.

U ovoj knjizi spominju se mnoga imena i likovi koje je prof. Ibrahimagić susretao u svome životu, s njima radio i sarađivao, spominje svoje drugove i kolege, sa uvažavanjem piše o svojim profesorima od kojih je učio zanat itd. To su mahom svijetli likovi bosanskohercegovačke nauke i intelektualne elite, ali i političke svakodnevnice, koji su se borili za izgradnju boljih društvenih odnosa, boljeg života bosanskog čovjeka. Spominje i one druge, koji su svoj intelektualni kapacitet i svoj stvaralački potencijal stavili u službu najcrnijih snaga koje su radile i koje i danas rade na rušenju Bosne. Među njima je i prof.

Nenad Kecmanović, da njega samo spomenemo, predratni rektor Sarajevskog univerziteta, danas glavni ideolog politike rušenja Bosne kao države i "intelektualni logističar" moćnih zagovornika secesije bosanskih Srba, odnosno priključenja Republike Srpske Srbiji. Dajući osnovne podatke o političkom i životnom zaokretu tog svog mlađeg kolege, umjesto oštiri riječi prijekora i osude, prof. Ibrahimagić, u svom maniru, samo kratko, sa žaljenjem, konstatuje da je šteta što se Kecmanović nije ugledao na svoga rođaka Vojislava Kecmanovića, borca za Bosnu u Drugom svjetskom ratu i prvog predsjednik ZAVNOBiH-a i ratne vlade BiH. Tako izrečeni stav, ako ga uzmemo kao primjer, sa vrlo malo riječi, ali na pravi način govori i o "kritikovanom i o kritičaru".

I u ovoj knjizi prof. Ibrahimagić se posebno pozabavio pitanjima postdejtonskog državnopravnog uređenja Bosne i Hercegovine, ukazao je na dobre strane Dejtonskog mirovnog sporazuma za Bosnu i Hercegovinu i Bošnjake, ali i na pogubne posljedice pojedinih dejtonskih rješenja za budućnost BiH kao države. Kao i u mnogim drugim svojim tekstovima, studijama i knjigama, i u ovoj je prof. Ibrahimagić dao određene prijedloge za pojedina sporna i neodrživa ustavna rješenja, kao i za mnoge društvene probleme i protivrječnosti bosanskohercegovačke stvarnosti. Mnoge svoje prijedloge je, u najboljoj namjeri, javno iznosio, a često i lično dostavljao odgovornim pojedincima u najvišim vlastima BiH, ali je svaka njihova ozbiljnija reakcija manje više, izostajala.

U svakom slučaju, ova knjiga će biti od velike koristi za bolje razumijevanje uzroka i posljedica dugotrajne postdejtonske krize u BiH, za raspetljavanje složenih političkih i međunacionalnih protivrječnosti i konačno za iznalaženje realnijih opcija za trajno prevazilaženje krize u BiH i njen definitivni "otpravak" u euroatlantske integracije.

Prof. dr. Omer Hamzić

